

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

5 noiembrie 2019*

„Recurs – Admisibilitate – Reprezentare a unei părți în fața Curții – Mandat acordat avocatului – Retragere a mandatului de către lichidatorul societății reclamante – Continuare a procedurii de către organul de conducere al societății reclamante – Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene – Articolul 47 – Dreptul la o cale de atac efectivă – Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 – Supraveghere prudențială a instituțiilor de credit – Decizie de retragere a autorizației unei instituții de credit – Acțiune în anulare în fața Tribunalului Uniunii Europene – Admisibilitate – Afectare directă a acționarilor societății a cărei autorizație a fost retrasă”

În cauzele conexe C-663/17 P, C-665/17 P și C-669/17 P,

având ca obiect trei recursuri formulate în temeiul articolului 56 din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, introduse la 24 noiembrie 2017 (C-663/17 P), la 27 noiembrie 2017 (C-665/17 P) și la 28 noiembrie 2017 (C-669/17 P),

Banca Centrală Europeană (BCE), reprezentată de E. Koupepidou și C. Hernández Saseta, în calitate de agenți, asistate de B. Schneider, Rechtsanwalt, și de M. Petite, avocat,

recurentă,

susținută de:

Comisia Europeană, reprezentată de A. Steiblytė, de V. Di Bucci și de K.-Ph. Wojcik, în calitate de agenți,

intervenientă în recurs,

celelalte părți din procedură fiind:

Trasta Komerbanka AS, cu sediul în Riga (Letonia),

Ivan Fursin, cu domiciliul în Kiev (Ucraina),

Igors Buimisters, cu domiciliul în Jurmala (Letonia),

C & R Invest SIA, cu sediul în Riga,

Figon Co. Ltd, cu sediul în Nicosia (Cipru),

GCK Holding Netherlands BV, cu sediul în Amsterdam (Țările de Jos),

Rikam Holding SA, cu sediul în Luxemburg (Luxemburg),

* Limba de procedură: engleza.

reprezențați de M. Kirchner, de L. Feddern și de O. H. Behrends, Rechtsanwälte,

reclamanți în primă instanță (C-663/17 P),

și

Comisia Europeană, reprezentată de A. Steiblytė, de V. Di Bucci și de K.-Ph. Wojcik, în calitate de agenți,

recurentă,

celelalte părți din procedură fiind:

Trasta Komerbanka AS, cu sediul în Riga,

Ivan Fursin, cu domiciliul în Kiev,

Igors Buimisters, cu domiciliul în Jurmala,

C & R Invest SIA, cu sediul în Riga,

Figon Co. Ltd, cu sediul în Nicosia,

GCK Holding Netherlands BV, cu sediul în Amsterdam,

Rikam Holding SA, cu sediul în Luxemburg,

reprezențați de M. Kirchner, de L. Feddern și de O. H. Behrends, Rechtsanwälte,

reclamanți în primă instanță,

Banca Centrală Europeană (BCE), reprezentată de E. Koupepidou și de C. Hernández Saseta, în calitate de agenți, asistate de B. Schneider, Rechtsanwalt, și de M. Petite, avocat,

pârâtă în primă instanță (C-665/17 P),

și

Trasta Komerbanka AS, cu sediul în Riga,

Ivan Fursin, cu domiciliul în Kiev,

Igors Buimisters, cu domiciliul în Jurmala,

C & R Invest SIA, cu sediul în Riga,

Figon Co. Ltd, cu sediul în Nicosia,

GCK Holding Netherlands BV, cu sediul în Amsterdam,

Rikam Holding SA, cu sediul în Luxemburg,

reprezențați de M. Kirchner, de L. Feddern și de O. H. Behrends, Rechtsanwälte,

recurenți,

celelalte părți din procedură fiind:

Banca Centrală Europeană (BCE), reprezentată de E. Koupepidou și de C. Hernández Saseta, în calitate de agenți, asistate de B. Schneider, Rechtsanwalt, și de M. Petite, avocat,

pârâtă în primă instanță,

susținută de:

Comisia Europeană, reprezentată de A. Steiblytė, de V. Di Bucci și de K.-Ph. Wojcik, în calitate de agenți,

intervenientă în recurs (C-669/17 P),

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul K. Lenaerts, președinte, doamna R. Silva de Lapuerta, vicepreședintă, doamna A. Prechal și domnii M. Vilaras (raportor), M. Safjan și S. Rodin, președinți de cameră, domnii L. Bay Larsen și T. von Danwitz, doamna C. Toader, domnii C. Vajda și F. Biltgen, doamna K. Jürimäe și domnul C. Lycourgos, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna R. Șereș, administratoare,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 11 februarie 2019,

după ascultarea concluziilor avocatei generale în ședința din 11 aprilie 2019,

pronunță prezenta

Hotărâre

- 1 Prin intermediul recursurilor formulate, Banca Centrală Europeană (BCE), Comisia Europeană, precum și Trasta Komerbanka AS, domnii Ivan Fursin și Igors Buimisters, C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV și Rikam Holding SA solicită anularea Ordonanței Tribunalului Uniunii Europene din 12 septembrie 2017, Fursin și alții/BCE (T-247/16, nepublicată, denumită în continuare „ordonanța atacată”, EU:T:2017:623), prin care acesta, pe de o parte, a statuat că nu era necesar să se pronunțe cu privire la acțiunea Trasta Komerbanka având ca obiect anularea deciziei ECB/SSM/2016 - 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 a Băncii Centrale Europene (BCE) din 3 martie 2016 privind retragerea autorizației acordate Trasta Komerbanka (denumită în continuare „decizia în litigiu”) și, pe de altă parte, a respins excepția de inadmisibilitate a BCE în măsura în care privea acțiunea formulată de mai mulți acționari ai Trasta Komerbanka, și anume domnii Fursin și Buimisters, C & R Invest, Figon Co., GCK Holding Netherlands, precum și Rikam Holding, având ca obiect anularea acestei decizii.

Cadrul juridic

Dreptul Uniunii

- 2 Potrivit articolului 2 punctul 1 din Regulamentul (UE) nr. 1024/2013 al Consiliului din 15 octombrie 2013 de conferire a unor atribuții specifice Băncii Centrale Europene în ceea ce privește politicile legate de supravegherea prudențială a instituțiilor de credit (JO 2013, L 287, p. 63), un „stat membru participant” este, în sensul acestui regulament, „un stat membru a cărui monedă este euro sau un stat membru a cărui monedă nu este euro și care a stabilit o cooperare strânsă în conformitate cu articolul 7” din acesta. În temeiul articolului 2 punctul 9 din regulamentul menționat, „Mecanism[ul] unic de supraveghere” (MUS) este definit ca „sistemul de supraveghere financiară compus din BCE și din autoritățile naționale competente ale statelor membre participante, astfel cum se prevede la articolul 6” din același regulament.
- 3 Articolul 4 din Regulamentul nr. 1024/2013, intitulat „Atribuții conferite BCE”, prevede la alineatul (1):

„În cadrul articolului 6 și în conformitate cu alineatul (3) din prezentul articol, BCE deține competența exclusivă să exercite, în scopuri de supraveghere prudențială, următoarele atribuții în legătură cu toate instituțiile de credit cu sediile în statele membre participante:

(a) autorizarea și retragerea autorizațiilor instituțiilor de credit, sub rezerva articolului 14;

[...]”
- 4 Articolul 6 din acest regulament, intitulat „Cooperarea în cadrul MUS”, prevede la alineatul (1):

„BCE își îndeplinește atribuțiile în cadrul unui mecanism unic de supraveghere compus din BCE și autoritățile naționale competente. BCE este responsabilă de funcționarea eficace și coerentă a MUS.”
- 5 Potrivit articolului 14 alineatul (5) din regulamentul menționat:

„Sub rezerva alineatului (6), BCE poate retrage autorizația în cazurile prevăzute în dreptul relevant al Uniunii, din proprie inițiativă, în urma consultărilor cu autoritatea națională competentă din statul membru participant în care își are sediul instituția de credit, sau la propunerea acelei autorități naționale competente. Consultările respective asigură în special că, înaintea luării de decizii cu privire la retragere, BCE acordă suficient timp autorităților naționale pentru a decide asupra măsurilor de remediere necesare, inclusiv asupra eventualelor măsuri de rezoluție, și ține seama de acestea.

Atunci când autoritatea națională competentă care a propus autorizarea [...] consideră că autorizația trebuie retrasă în conformitate cu dreptul național relevant, aceasta înaintează o propunere BCE în acest sens. În acest caz, BCE ia o decizie în legătură cu retragerea propusă, ținând cont pe deplin de motivarea propunerii de retragere prezentată de autoritatea națională competentă.”
- 6 Articolul 24 din Regulamentul nr. 1024/2013, intitulat „Comitetul administrativ de control”, prevede:

„(1) BCE instituie un comitet administrativ de control pentru efectuarea controlului administrativ intern al deciziilor luate de BCE în exercitarea prerogativelor care îi sunt conferite prin prezentul regulament, în urma transmiterii unei cereri de control în conformitate cu alineatul (5). Sfera de aplicare a controlului administrativ intern se referă la conformitatea procedurală și de fond a acestor decizii cu prezentul regulament.

[...]

(5) Orice persoană fizică sau juridică poate solicita, în cazurile menționate la alineatul (1), controlul unei decizii luate de BCE în temeiul prezentului regulament care vizează persoana respectivă sau care o privește în mod direct și individual. O cerere de control formulată împotriva unei decizii a Consiliului guvernatorilor menționată la alineatul (7) nu este admisibilă.

[...]

(7) După ce se pronunță asupra admisibilității controlului, comitetul administrativ de control formulează un aviz într-un termen care să corespundă caracterului mai mult sau mai puțin urgent al chestiunii, dar nu mai târziu de două luni de la primirea cererii și îl transmite Consiliului de supraveghere în vederea pregătirii unui nou proiect de decizie. Consiliul de supraveghere ia în considerare avizul comitetului administrativ de control și transmite imediat Consiliului guvernatorilor un nou proiect de decizie. Noul proiect de decizie fie abrogă decizia inițială, fie o înlocuiește cu o decizie cu un conținut identic, fie o înlocuiește cu o decizie modificată. Noul proiect de decizie este considerat ca fiind adoptat, cu excepția cazului în care Consiliul guvernatorilor ridică obiecții în termen de zece zile lucrătoare.

[...]”

Dreptul leton

Legea privind instituțiile de credit

- 7 Articolul 129 din Kredītiestāžu likums (Legea privind instituțiile de credit) (*Latvijas Vēstnesis*, 1995, nr. 163) prevede:

„(1) În cazul în care Finanšu un kapitāla tirgus komisija [(Comisia pentru Piețele Financiare și de Capital, Letonia)] anulează o licență (autorizație) de funcționare acordată unei instituții de credit [...], Comisia pentru Piețele Financiare și de Capital numește un mandatar și înaintează instanței o cerere de lichidare a instituției de credit respective, precum și de desemnare a unui lichidator, propunând totodată un candidat ca lichidator.

(2) După anularea licenței, adunarea acționarilor instituției de credit nu mai este autorizată să decidă cu privire la lichidarea voluntară și la numirea unui lichidator.

[...]”

- 8 Articolul 133 alineatul (4) din legea menționată prevede:

„Dispozițiile capitolului XI din prezenta lege, cu excepția articolelor 160 și 166, precum și drepturile, obligațiile și competențele conferite administratorului judiciar prin articolele 172 și 172.1 din prezenta lege sunt valabile pentru lichidatorul instituției de credit numit de instanță.”

- 9 În capitolul XI din legea menționată, articolul 161 alineatul (1) din aceasta prevede:

„După declararea insolvenței unei instituții de credit, administratorul judiciar își asumă toate obligațiile, drepturile și competențele organelor administrative și ale conducătorilor acestor organe prevăzute de lege și de statutul instituției de credit.”

Codul de procedură civilă

- 10 Articolul 377 alineatul (2) din Civilprocesa likums (Codul de procedură civilă) prevede:

„Odată cu pronunțarea unei hotărâri privind lichidarea unei instituții de credit, instanța numește un lichidator pentru instituția de credit. Instanța desemnează în calitate de lichidator al instituției de credit o persoană propusă de Comisia pentru Piețele Financiare și de Capital.”

- 11 Potrivit articolului 387 alineatul (2) din acest cod:

„Instanța poate revoca un administrator judiciar sau un lichidator la cererea Comisiei pentru Piețele Financiare și de Capital. La cerere se va anexa decizia Comisiei pentru Piețele Financiare și de Capital prin care este exprimată neîncrederea față de administratorul judiciar sau față de lichidator, pe baza uneia dintre următoarele circumstanțe: [...]”

Codul comercial

- 12 Potrivit articolului 322 din Komerclikums (Codul comercial):

„(1) Lichidatorul are toate drepturile și obligațiile comitetului director și ale consiliului de supraveghere care nu sunt contrare scopului lichidării.

(2) Lichidatorul recuperează creanțe inclusiv privind sume datorate societății ca urmare a acțiunilor neachitate, înstrăinează activele societății și satisface creanțele creditorilor.

(3) Lichidatorul poate încheia numai tranzacțiile necesare pentru lichidarea societății.

[...]”

Istoricul litigiului

- 13 Istoricul cauzei figurează la punctele 1-7 din ordonanța atacată și poate fi rezumat după cum urmează.

- 14 Trasta Komercbanka este o instituție de credit letonă care furnizează servicii financiare pe baza unei autorizații care i-a fost acordată de Comisia pentru Piețele Financiare și de Capital (denumită în continuare „CPFC”) în luna septembrie 1991.

- 15 Domnul Buimisters, precum și societățile C & R Invest, Figon Co., GCK Holding Netherlands și Rikam Holding sunt acționari direcți ai Trasta Komercbanka. Domnul Fursin, care deține capitalul acestor societăți, este un acționar indirect al Trasta Komercbanka.

- 16 După ce a primit, la 5 februarie 2016, o propunere a CPFC de a retrage autorizația Trasta Komercbanka și după ce a primit observațiile acesteia, BCE, în temeiul articolului 4 alineatul (1) litera (a) și al articolului 14 alineatul (5) din Regulamentul nr. 1024/2013, a adoptat decizia în litigiu, prin care a retras autorizația menționată.

- 17 La 14 martie 2016, la cererea CPFC, Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa (Tribunalul Orașului Riga, Sectorul Preorășenesc Vidzeme, Letonia) a adoptat o decizie prin care dispune deschiderea unei proceduri de lichidare a Trasta Komercbanka și a desemnat un lichidator. De asemenea, instanța menționată a respins cererea acestei instituții de credit de menținere a competențelor de reprezentare

ale organului său de conducere în ceea ce privește introducerea unei cereri de reexaminare la BCE și introducerea unei acțiuni împotriva deciziei în litigiu la Curtea de Justiție a Uniunii Europene. Împotriva acestei decizii nu poate fi introdusă nicio cale de atac.

- 18 La 17 martie 2016, un anunț privind deschiderea procedurii de lichidare a Trasta Komerbanka și de înlocuire cu lichidatorul a conducerii acestei instituții de credit a fost publicat în *Latvijas Vēstnesis*. În aceeași zi, acest lichidator a adoptat o decizie de revocare a tuturor mandatelor care fuseseră emise de Trasta Komerbanka. La 21 martie 2016, un notar a trimis spre publicare în *Latvijas Vēstnesis* un anunț de revocare a tuturor mandatelor adoptate anterior datei de 17 martie 2016.
- 19 Reiese din cuprinsul punctului 7 din ordonanța atacată că, la 3 aprilie 2016, Trasta Komerbanka a sesizat comisia administrativă de reexaminare, prevăzută la articolul 24 din Regulamentul nr. 1024/2013, cu o cerere de reexaminare a deciziei în litigiu. Comisia menționată a respins această cerere la 30 mai 2016, considerând că susținerile privind încălcări procedurale și materiale prin decizia în litigiu, avansate în cererea de reexaminare a Trasta Komerbanka, nu erau întemeiate și că această decizie era motivată suficient și proporțională. Această comisie a recomandat totuși organului de conducere al BCE să clarifice anumite elemente.

Procedura în fața Tribunalului și ordonanța atacată

- 20 Prin cererea introductivă depusă la grefa Tribunalului la 13 mai 2016, Trasta Komerbanka și acționarii săi vizați la punctul 15 din prezenta hotărâre (denumiți în continuare „acționarii Trasta Komerbanka”) au introdus o acțiune în anularea deciziei în litigiu.
- 21 Dând curs deciziei comisiei administrative de reexaminare vizate la punctul 19 din prezenta hotărâre, BCE, prin decizia ECB/SSM/2016 - 5299WIP0INFDAWTJ81/2 WOANCA-2016-0005 din 11 iulie 2016, a abrogat începând de la această dată decizia în litigiu și a înlocuit această decizie confirmând retragerea autorizației Trasta Komerbanka. Aceasta și acționarii săi au introdus de asemenea la Tribunal o acțiune în anularea deciziei din 11 iulie 2016. Această cauză, care poartă numărul T-698/16, se află încă pe rolul Tribunalului.
- 22 Prin act separat depus la grefa Tribunalului la 29 septembrie 2016, BCE a ridicat o excepție de inadmisibilitate a acțiunii împotriva deciziei în litigiu.
- 23 La punctul 1 din dispozitivul ordonanței atacate, Tribunalul a considerat că nu era necesară pronunțarea cu privire la acțiunea Trasta Komerbanka. La punctul 2 din același dispozitiv, a respins excepția de inadmisibilitate invocată de BCE în măsura în care privea acțiunea celorlalți reclamânți.
- 24 În primul rând, Tribunalul, după ce a analizat, la punctele 17-22 din ordonanța menționată, dacă Trasta Komerbanka și acționarii săi aveau interesul de a exercita acțiunea împotriva deciziei în litigiu în pofida abrogării acesteia, a apreciat, la punctul 23 din aceeași ordonanță, că aceștia au „demonstrat corespunzător cerințelor legale că își mențineau interesul de a exercita acțiunea împotriva deciziei [în litigiu], în pofida abrogării [menționate]”.
- 25 În al doilea rând, Tribunalul a examinat, la punctele 24-51 din ordonanța atacată, legalitatea mandatului avocatului care a introdus acțiunea în numele Trasta Komerbanka.
- 26 Tribunalul a amintit că îi revenea sarcina de a aprecia, ținând seama de decizia lichidatorului din 17 martie 2016 de a revoca ansamblul mandatelor adoptate de Trasta Komerbanka anterior datei de 17 martie 2016, dacă, în temeiul dreptului leton aplicabil, lichidatorul avea competența de a revoca mandatul acordat acestui avocat și dacă l-a revocat efectiv.

- 27 După ce a arătat, la punctul 32 din ordonanța atacată, că acest mandat a fost eliberat înainte de deschiderea procedurii de lichidare și că nu se contestă că, „la această dată, era vorba despre un mandat eliberat de o persoană abilitată în sensul Regulamentului de procedură”, Tribunalul a considerat că lichidatorul avea, în temeiul dreptului leton, competența de a revoca mandatul menționat, respingând, la punctele 35 și, respectiv, 36 din ordonanța atacată, argumentele Trasta Komerbanka întemeiate pe un conflict de interese în privința lichidatorului și pe lipsa capacității sale de a introduce o acțiune în numele acesteia, precum și încălcarea dreptului Uniunii și în special a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă.
- 28 La punctul 46 din această ordonanță, Tribunalul a indicat că avocatul care a introdus acțiunea în numele Trasta Komerbanka a depus o scrisoare de revocare a mandatului său, semnată de lichidator și datată 31 martie 2016, pe care acest avocat ar fi primit-o prin e-mail la 28 octombrie 2016. În raport cu acest element, Tribunalul a considerat, la punctele 47 și 48 din ordonanța menționată, că avocatul respectiv nu poate pretinde că revocarea mandatului său nu era efectivă începând de la această ultimă dată și că, în consecință, nu mai dispunea de un mandat întocmit legal în numele Trasta Komerbanka.
- 29 La punctul 49 din ordonanța atacată, Tribunalul a apreciat că, drept o condiție de admisibilitate, obligația de reprezentare care revine persoanelor juridice trebuie să continue să fie respectată până la pronunțarea deciziei jurisdicționale, în caz contrar instanța nemaipronunțându-se. Întrucât a constatat că Trasta Komerbanka nu mai era reprezentată în fața sa de un avocat mandatat în mod valabil în acest scop, Tribunalul a considerat, la punctul 50 din această ordonanță, că nu era necesar să se pronunțe cu privire la acțiunea formulată de această societate.
- 30 În al treilea rând, Tribunalul a examinat, la punctele 52-72 din ordonanța atacată, dacă acționarii Trasta Komerbanka aveau un interes de a exercita acțiunea împotriva deciziei în litigiu și aveau calitatea de a o face.
- 31 Mai întâi, Tribunalul, întrucât a estimat că acești reclamanți, din cauza transferului competențelor organelor de conducere ale Trasta Komerbanka către lichidator, erau lipsiți de posibilitatea concretă de a-și exercita drepturile de asociați pentru apărarea intereselor acestei societăți, a statuat, la punctul 58 din această ordonanță, că și-au dovedit corespunzător cerințelor legale interesul de a exercita acțiunea.
- 32 În continuare, Tribunalul, după ce a constatat că acționarii Trasta Komerbanka nu erau destinatari ai deciziei în litigiu, a estimat totuși că aceștia formau un grup de persoane care erau identificate sau identificabile la data adoptării deciziei în litigiu și că această decizie îi afecta în calitatea lor particulară de acționari ai Trasta Komerbanka, a cărei autorizație fusese retrasă. Prin urmare, a considerat, la punctul 63 din ordonanța menționată, că reclamanții acționari direcți ai Trasta Komerbanka erau afectați individual de decizia în litigiu.
- 33 În sfârșit, Tribunalul a estimat de asemenea, la punctul 69 din ordonanța atacată, că acești reclamanți erau vizați direct de decizia în litigiu, intensitatea efectelor acestei decizii afectând consistența și întinderea drepturilor lor. La punctele 66 și 67 din această ordonanță, Tribunalul a subliniat astfel că această decizie avea ca efect împiedicarea Trasta Komerbanka să își realizeze obiectul social și să aibă o activitate economică și, pe cale de consecință, îi lipsea pe acționarii acesteia de exercitarea efectivă a dreptului lor de a percepe dividende și a drepturilor lor de vot și de participare la gestionarea acestei societăți.
- 34 Pe de altă parte, la punctul 70 din ordonanța menționată, Tribunalul a considerat că, din moment ce fusese stabilită admisibilitatea acțiunii în ceea ce privește acționarii direcți ai Trasta Komerbanka, nu trebuia să examineze calitatea procesuală activă a domnului Fursin, acționar indirect al Trasta Komerbanka.

- 35 Prin urmare, Tribunalul a respins excepția de inadmisibilitate invocată de BCE în măsura în care îi privea pe acționarii Trasta Komerbanka.

Concluziile părților și procedura în fața Curții

- 36 Prin recursul formulat în cauza C-663/17 P, BCE solicită Curții:
- anularea ordonanței atacate în măsura în care declară că acționarii Trasta Komerbanka, reclamânți în fața Tribunalului, aveau interesul de a exercita acțiunea și calitate procesuală activă în fața sa;
 - pronunțarea definitivă cu privire la fond și respingerea acțiunii acestor acționari ca fiind inadmisibilă și
 - obligarea Trasta Komerbanka și a acționarilor săi la plata cheltuielilor de judecată.
- 37 Prin recursul formulat în cauza C-665/17 P, Comisia solicită Curții:
- anularea ordonanței atacate în măsura în care respinge excepția de inadmisibilitate invocată în ceea ce privește acțiunea formulată de acționarii Trasta Komerbanka;
 - respingerea ca inadmisibilă a acțiunii introduse de acești acționari și
 - obligarea Trasta Komerbanka și a acționarilor săi la plata cheltuielilor de judecată.
- 38 Prin recursul formulat în cauza C-669/17 P, Trasta Komerbanka și acționarii săi solicită Curții:
- anularea ordonanței atacate în măsura în care dispune că nu este necesară pronunțarea cu privire la acțiunea în anulare formulată de Trasta Komerbanka;
 - declararea faptului că acțiunea în anulare a Trasta Komerbanka nu este lipsită de obiect;
 - declararea acțiunii în anulare ca fiind admisibilă;
 - trimiterea cauzei spre rejudecare la Tribunal pentru ca acesta să se pronunțe asupra concluziilor în anulare și
 - obligarea BCE la plata cheltuielilor de judecată, inclusiv a celor efectuate în cadrul procedurii de recurs.
- 39 În memoriile în răspuns în cauzele C-663/17 P și C-665/17 P, Trasta Komerbanka și acționarii săi solicită Curții:
- respingerea recursurilor în aceste cauze;
 - declararea acțiunii lor în anulare ca fiind admisibilă și declararea faptului că nu a rămas fără obiect și
 - obligarea BCE și, respectiv, a Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.
- 40 În memoriul în răspuns în cauza C-665/17 P, BCE reiterează concluziile prezentate în recursul său, astfel cum figurează la punctul 36 din prezenta hotărâre.

- 41 În memoriul în răspuns în cauza C-669/17 P, BCE solicită Curții respingerea recursului și obligarea Trasta Komerbanka și a acționarilor săi la plata cheltuielilor de judecată.
- 42 Prin decizia președintelui Curții din 13 martie 2018, cauzele C-663/17 P, C-665/17 P și C-669/17 P au fost conexate pentru buna desfășurare a procedurii orale și în vederea pronunțării hotărârii.
- 43 Prin decizia președintelui Curții din 25 aprilie 2018, a fost admisă cererea de intervenție a Comisiei în susținerea concluziilor BCE în cauzele C-663/17 P și C-669/17 P, pentru a-și prezenta observațiile în ședința de audiere a pledoariilor.

Cu privire la recursuri

Observații introductive

- 44 Trebuie constatat că atât recursul în cauza C-669/17 P, cât și celelalte acte de procedură introduse în numele Trasta Komerbanka și al acționarilor săi în cauzele C-663/17 P, C-665/17 P și C-669/17 P au fost semnate de domnul O. H. Behrends. Acesta, care a reprezentat de asemenea Trasta Komerbanka și pe acționarii săi în ședința în fața Curții, s-a întemeiat, pentru a-și justifica calitatea de reprezentant al Trasta Komerbanka, pe mandatul de reprezentare care i-a fost acordat de președintele comitetului de conducere al acestei societăți la 10 februarie 2016.
- 45 Tribunalul a considerat, la punctele 46 și 47 din ordonanța atacată, că acest mandat a fost revocat printr-o scrisoare a lichidatorului, din data de 31 martie 2016, trimisă avocatului respectiv prin e-mail la 28 octombrie 2016. Trasta Komerbanka și acționarii săi susțin că această revocare nu a produs efecte și că domnul Behrends este în continuare abilitat să reprezinte Trasta Komerbanka în fața Tribunalului, precum și în fața Curții.
- 46 În consecință, problema admisibilității recursului în cauza C-669/17 P, astfel cum a fost formulat de Trasta Komerbanka, precum și cea a caracterului legal al reprezentării acesteia în cauzele C-663/17 P și C-665/17 P este legată în mod indisociabil de obiectul recursului în cauza C-669/17 P, care, în consecință, trebuie să fie examinat în primul rând.

Cu privire la recursul în cauza C-669/17 P

Argumentele părților

- 47 Trasta Komerbanka și acționarii săi contestă atât motivele care figurează la punctele 46-48 din ordonanța atacată, potrivit cărora mandatul acordat avocatului lor de conducerea Trasta Komerbanka fusese revocat în mod valabil de lichidatorul acestei ultime societăți, cât și consecința dedusă de aici de Tribunal la punctul 50 din această ordonanță, potrivit căreia nu era necesară pronunțarea asupra acțiunii introduse de Trasta Komerbanka.
- 48 În ceea ce privește legalitatea revocării mandatului, aceștia susțin că a considera că apărarea intereselor Trasta Komerbanka în orice procedură care urmărește repunerea în discuție a deciziei în litigiu aparține numai lichidatorului, și anume unei persoane însărcinate cu punerea în aplicare a lichidării acestei societăți și propuse de o autoritate care este ea însăși la originea adoptării de către BCE a deciziei în litigiu, ar fi incompatibil cu dreptul la o protecție jurisdicțională efectivă. Prin urmare, Tribunalul ar fi încălcat nu numai articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”), ci și dreptul leton. Astfel, lichidatorul s-ar afla într-o situație de conflict de interese, din moment ce continuarea lichidării Trasta Komerbanka s-ar opune prin natura

sa menținerii autorizației acesteia, urmărită prin acțiunea având ca obiect anularea deciziei în litigiu. Or, Tribunalul ar fi omis să țină seama de principiul general al nulității actelor juridice care implică un conflict de interese vădit.

- 49 BCE, susținută în esență de Comisie în observațiile prezentate în ședință, arată că Tribunalul a statuat în mod întemeiat că apărarea intereselor Trasta Komerbanka era asigurată de lichidator. În opinia BCE, dreptul leton reglementează determinarea persoanelor competente să acționeze în numele Trasta Komerbanka.
- 50 Pe de altă parte, BCE, recunoscând că mandatul încredințat avocatului care a introdus acțiunea în numele Trasta Komerbanka, eliberat de conducerea acesteia, era valid la data la care a fost întocmit, subliniază că, după semnarea acestui mandat, instanța letonă competentă a dispus lichidarea Trasta Komerbanka și a numit un lichidator care, în conformitate cu dreptul leton, dispunea de competența necesară pentru revocarea acestui mandat.
- 51 BCE arată că argumentul Trasta Komerbanka și al acționarilor săi, întemeiat pe încălcarea articolului 47 din cartă, trebuie să fie respins, din moment ce Trasta Komerbanka nu a fost lipsită de dreptul de a formula o acțiune jurisdicțională efectivă împotriva deciziei în litigiu, lichidatorul dispunând de dreptul de a introduce o asemenea acțiune în numele său, dacă consideră oportun. Nici argumentul potrivit căruia acest lichidator ar fi fost desemnat de CPFC nu poate fi primit, din moment ce el ar fi fost desemnat de instanța letonă competentă, iar nu de comisia menționată sau de BCE. Potrivit BCE, lichidatorul are atât un interes, cât și o obligație de a formula o acțiune împotriva deciziei în litigiu, din moment ce valoarea activelor recuperabile ale Trasta Komerbanka poate crește dacă obține câștig de cauză.

Aprecierea Curții

- 52 Cu titlu introductiv, este necesar să se arate că recursul în cauza C-669/17 P, în măsura în care a fost introdus de acționarul indirect și de acționarii direcți ai Trasta Komerbanka, și anume domnul Fursin, precum și domnul Buimisters, C & R Invest, Figon Co., GCK Holding Netherlands și Rikam Holding, trebuie să fie respins ca inadmisibil.
- 53 Astfel, după cum s-a arătat la punctul 35 din prezenta hotărâre, prin ordonanța atacată, Tribunalul a statuat că acțiunea introdusă de aceste părți era admisibilă și a respins excepția de inadmisibilitate invocată de BCE în privința lor. În consecință, părțile menționate nu au căzut în pretenții, în parte sau în întregime, în sensul articolului 56 al doilea paragraf prima teză din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene și, prin urmare, nu pot formula recurs împotriva ordonanței atacate.
- 54 În ceea ce privește același recurs, în măsura în care a fost introdus de Trasta Komerbanka, trebuie amintit că Uniunea Europeană este o uniune de drept în care actele instituțiilor sale sunt supuse controlului conformității în special cu Tratatul FUE și cu principiile generale ale dreptului, tratatul respectiv stabilind un sistem complet de căi de atac și de proceduri menite să încredințeze Curții controlul legalității actelor adoptate de instituțiile Uniunii (a se vedea în acest sens Hotărârea din 23 aprilie 1986, Les Verts/Parlamentul, 294/83, EU:C:1986:166, punctul 23, Hotărârea din 29 iunie 2010, E și F, C-550/09, EU:C:2010:382, punctul 44, precum și Hotărârea din 30 mai 2017, Safa Nicu Sepahan/Consiliul, C-45/15 P, EU:C:2017:402, punctul 35). În consecință, particularii trebuie să poată beneficia de o protecție jurisdicțională efectivă a drepturilor care le sunt conferite de ordinea juridică a Uniunii (Hotărârea din 18 ianuarie 2007, PKK și KNK/Consiliul, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 109 și jurisprudența citată).
- 55 În această privință, trebuie amintit că principiul protecției jurisdicționale efective a drepturilor pe care le au justițiabilii în temeiul dreptului Uniunii, la care face referire și articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE, constituie un principiu general al dreptului Uniunii care decurge din tradițiile

constituționale comune ale statelor membre. Acest principiu a fost consacrat la articolele 6 și 13 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950. În prezent, el este afirmat la articolul 47 din cartă [Hotărârea din 27 februarie 2018, Associação Sindical dos Juízes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, punctul 35, și Hotărârea din 24 iunie 2019, Comisia/Polonia (Independența Curții Supreme), C-619/18, EU:C:2019:531, punctul 49].

- 56 Protecția jurisdicțională efectivă a unei persoane juridice precum Trasta Komerbanka, a cărei autorizație a fost retrasă printr-o decizie a unei instituții a Uniunii precum BCE, adoptată în temeiul unui act al Uniunii precum Regulamentul nr. 1024/2013, este asigurată de dreptul de care dispune această persoană, conform articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, de a introduce în fața instanței Uniunii o acțiune în anulare împotriva deciziei menționate.
- 57 Pentru ca o astfel de acțiune să fie admisibilă, este necesar să se demonstreze că persoana vizată a luat cu adevărat decizia să introducă acțiunea și că avocații care pretind că o reprezintă au fost într-adevăr mandatați în acest scop (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 ianuarie 2007, PKK și KNK/Consiliul, C-229/05 P, EU:C:2007:32, punctul 113 și jurisprudența citată). Tocmai pentru a se asigura că aceasta este situația, articolul 51 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului impune avocaților, atunci când partea pe care o reprezintă este o persoană juridică de drept privat, să depună la grefa Tribunalului un mandat eliberat de partea menționată, lipsa depunerii mandatului respectiv putând determina, în conformitate cu alineatul (4) al acestui articol, inadmisibilitatea cererii introductive pentru neîndeplinirea condițiilor de formă.
- 58 În ceea ce privește o instituție de credit constituită sub forma unei persoane juridice reglementate de dreptul unui stat membru, precum Trasta Komerbanka, în conformitate cu acest drept, în lipsa unei reglementări a Uniunii în materie, trebuie să se determine organele acestei persoane juridice care sunt abilitate să ia deciziile vizate la punctul anterior.
- 59 Cu toate acestea, după cum Curtea a subliniat deja, autonomia de care beneficiază statele membre în această privință este limitată de obligația de care sunt ținute, în special de a garanta respectarea dreptului la o cale de atac efectivă și de acces la o instanță judecătorească imparțială, consacrat de articolul 47 din cartă (Hotărârea din 8 noiembrie 2016, Lesoochranárske zoskupenie VLK, C-243/15, EU:C:2016:838, punctul 65 și jurisprudența citată).
- 60 Or, s-ar aduce atingere dreptului unei persoane juridice precum Trasta Komerbanka la o cale de atac jurisdicțională efectivă în fața instanțelor Uniunii dacă, în aplicarea dreptului statului membru respectiv, un lichidator competent să ia astfel de decizii ar fi desemnat la propunerea unei autorități naționale care a participat la adoptarea actului care a cauzat prejudicii persoanei juridice vizate și care a condus la intrarea sa în lichidare. Astfel, având în vedere legătura de încredere pe care o implică o asemenea procedură de desemnare între această autoritate și lichidatorul desemnat, precum și faptul că un lichidator are ca misiune lichidarea definitivă a persoanei juridice intrate în lichidare, există riscul ca acest lichidator să evite orice repunere în discuție, în cadrul unei proceduri jurisdicționale, a unui act pe care l-a adoptat însăși autoritatea menționată sau care a fost adoptat cu concursul său și care a condus la intrarea în lichidare a persoanei juridice vizate.
- 61 Cu atât mai mult aceasta este situația atunci când lichidatorul persoanei juridice vizate poate fi exclus din funcție de aceeași autoritate sau la propunerea acesteia în cazul anulării, ca urmare a unei acțiuni a cărei introducere sau continuare depinde de propria sa decizie, a unui act al Uniunii adoptat cu concursul autorității menționate și care a condus la intrarea sa în lichidare.

- 62 După cum a arătat în esență doamna avocată generală la punctele 75-77 din concluziile sale, situații precum cele descrise la punctele 60 și 61 din prezenta hotărâre, din moment ce implică un conflict de interese, sunt susceptibile să aducă atingere dreptului persoanei juridice vizate la o cale de atac efectivă (a se vedea în acest sens Curtea EDO, 24 noiembrie 2005, Capital Bank AD împotriva Bulgariei, CE:ECHR:2005:1124JUD004942999, § 117 și 118).
- 63 În speță, reiese din cuprinsul punctului 32 din ordonanța atacată că mandatul depus de avocatul care a introdus acțiunea la Tribunal în numele Trasta Komerbanka a fost eliberat de o persoană care, la data eliberării mandatului, era abilitată în acest scop.
- 64 Cu toate acestea, după cum se arată la punctele 5 și 34 din această ordonanță, instanța competentă letonă a dispus lichidarea Trasta Komerbanka după eliberarea acestui mandat, la 14 martie 2016, la cererea CPFC și în temeiul dispozițiilor dreptului leton care prevăd lichidarea unei instituții de credit a cărei autorizație a fost retrasă. În conformitate cu aceleași dispoziții, această instanță a desemnat lichidatorul propus de CPFC. Instanța menționată a respins, în plus, cererea Trasta Komerbanka de menținere a competențelor fostului său organ de conducere în ceea ce privește, printre altele, introducerea unei acțiuni împotriva deciziei în litigiu la instanța Uniunii.
- 65 Reiese, pe de altă parte, din cuprinsul punctelor 6 și 46 din ordonanța menționată că, drept urmare a numirii sale, lichidatorul Trasta Komerbanka a revocat ansamblul mandatelor emise de această societate, inclusiv pe cel al avocatului care a introdus la Tribunal acțiunea în numele Trasta Komerbanka, revocare de care acesta a luat cunoștință cel târziu la 28 octombrie 2016, dată de la care revocarea trebuie să fie considerată efectivă.
- 66 Tribunalul a considerat în consecință, la punctele 48-50 din ordonanța atacată, că acest avocat nu mai dispunea de mandat valabil întocmit de această societate, în sensul articolului 51 alineatul (3) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, și că, în consecință, nu era necesar să se pronunțe cu privire la acțiunea acesteia.
- 67 Tribunalul a înlăturat în acest scop, la punctul 35 din această ordonanță, argumentul Trasta Komerbanka întemeiat pe un conflict de interese ale lichidatorului, apreciind că, în măsura în care instanța letonă competentă a respins cererea Trasta Komerbanka de menținere a competențelor de reprezentare ale organului său de conducere, acest argument nu era susceptibil să repună în discuție existența, în temeiul dreptului leton, a competenței lichidatorului Trasta Komerbanka de revocare a mandatului eliberat anterior avocatului acesteia.
- 68 La punctul 36 din ordonanța menționată, Tribunalul a adăugat că, „în orice caz [...] aplicarea dreptului leton nu determină [...] încălcarea dreptului Uniunii și, în special, a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă”, din moment ce această aplicare nu determina lipsirea de o cale de atac a băncilor a căror autorizație fusese retrasă, ci încredințarea răspunderii pentru această acțiune unui lichidator.
- 69 Motivele avansate de Tribunal la punctele 35 și 36 din ordonanța atacată sunt afectate de o eroare de drept.
- 70 Astfel, așa cum reiese din cuprinsul punctului 60 din prezenta hotărâre, faptul, menționat la punctul 35 din ordonanța atacată, că lichidatorul dispunea, în temeiul dreptului leton, de competența de revocare a mandatului eliberat avocatului Trasta Komerbanka pentru introducerea unei acțiuni la instanța Uniunii împotriva deciziei în litigiu, nu este suficient pentru a justifica recunoașterea unei asemenea revocări de către instanța Uniunii, dacă aceasta aduce atingere, în special pentru motivele invocate la punctele 61 și 62 din prezenta hotărâre, dreptului Trasta Komerbanka, consacrat la articolul 47 din cartă, la o protecție jurisdicțională efectivă.

- 71 Din moment ce intrarea în lichidare a Trasta Komerbanka este, în conformitate cu dispozițiile letone aplicabile, o consecință a retragerii autorizației sale operate prin decizia în litigiu, anularea acesteia ca urmare a acțiunii Trasta Komerbanka poate conduce la retragerea deciziei prin care se dispune lichidarea sa și, pe cale de consecință, a celei a deciziei de numire a lichidatorului.
- 72 Or, trebuie arătat că, după cum reiese din articolul 322 din Codul comercial, misiunea încredințată lichidatorului unei persoane juridice precum Trasta Komerbanka nu este aceeași ca cea încredințată de obicei conducătorului unei asemenea persoane, din moment ce lichidatorul are ca unic obiectiv recuperarea creanțelor, vinderea activelor și îndeșularea creditorilor în vederea realizării încetării totale a activității acestei persoane.
- 73 În plus, Tribunalul a omis să țină seama de împrejurarea, invocată în fața sa de Trasta Komerbanka, că lichidatorul a fost numit, conform articolului 377 alineatul (2) din Codul de procedură civilă, la propunerea CPFC și că, în temeiul articolului 387 alineatul (2) din acest cod, CPFC putea cere revocarea acestui lichidator dacă el nu mai beneficia de încrederea sa.
- 74 Or, deși CPFC nu este nici autoarea deciziei în litigiu, nici pârâtă în fața Tribunalului, întrucât BCE are aceste două calități, totuși CPFC a participat la adoptarea deciziei în litigiu, care a fost adoptată la propunerea sa. Ținând seama de misiunea care îi este încredințată în aplicarea dreptului leton, lichidatorul se află într-o situație de conflict de interese din cauza faptului că contestarea în fața instanțelor Uniunii a retragerii autorizației persoanei juridice pe care o reprezintă l-ar putea pune, contrar acestei misiuni, în situația lipsirii de orice temei juridic a procedurii de lichidare a acestei persoane.
- 75 În conformitate cu cele arătate la punctele 60-62 din prezenta hotărâre, rezultă din existența unor astfel de legături între CPFC și lichidator și din rolul jucat de aceasta în adoptarea deciziei în litigiu că răspunderea unei eventuale revocări a mandatului eliberat avocatului Trasta Komerbanka pentru introducerea unei acțiuni la instanța Uniunii împotriva acestei decizii nu poate fi încredințată lichidatorului menționat fără a aduce atingere dreptului Trasta Komerbanka la o protecție jurisdicțională efectivă, în sensul articolului 47 din cartă.
- 76 Această constatare este în plus susținută de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. Astfel, aceasta a considerat, în Decizia din 9 septembrie 2004, Capital Bank AD împotriva Bulgariei (CE:ECHR:2004:0909DEC004942999), referitoare la o instituție bancară reprezentată de lichidatori, că trebuie să se recunoască fostei conduceri a acestei instituții dreptul de a introduce în fața sa o cerere individuală în sensul articolului 34 din Convenția europeană pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, semnată la Roma la 4 noiembrie 1950, atunci când acești lichidatori se află într-o situație de conflict de interese care face teoretică și iluzorie exercitarea acestui drept de către instituția pe care ei au sarcina de a o reprezenta.
- 77 Această apreciere nu este repusă în discuție de considerația expusă de Tribunal la punctul 36 din ordonanța atacată. Desigur, deși transferul către un lichidator, în temeiul dreptului leton, al răspunderii de a decide în legătură cu introducerea sau cu continuarea unei acțiuni împotriva unei decizii de retragere a unei autorizații precum decizia în litigiu nu implică, din principiu, o încălcare a dreptului la o protecție jurisdicțională efectivă, situația este diferită dacă persoana căreia îi este transferată această răspundere se află, în ceea ce privește decizia de introducere sau de continuare a unei asemenea acțiuni, într-o situație de conflict de interese.
- 78 Ținând seama de ceea ce precedă, trebuie constatat că Tribunalul a săvârșit o eroare de drept atunci când a statuat, la punctele 35 și 36 din ordonanța atacată, că aplicarea dreptului leton nu determina, contrar argumentelor invocate de Trasta Komerbanka pentru a justifica menținerea competenței de reprezentare a fostelor sale organe de conducere, o încălcare a dreptului acestei societăți la o protecție jurisdicțională efectivă și când a dedus, la punctele 47 și 48 din această ordonanță, că avocatul care a introdus acțiunea în fața sa în numele Trasta Komerbanka nu mai dispunea de un mandat întocmit

legal, în numele acestei societăți, de o persoană calificată în acest scop, din moment ce mandatul care i-a fost inițial eliberat a fost revocat de lichidatorul acesteia. Astfel, în raport cu considerațiile expuse la punctele 70-77 din prezenta hotărâre, Tribunalul nu putea ține seama de această revocare, în măsura în care încălca dreptul Trasta Komerbanka la o protecție jurisdicțională efectivă, consacrată la articolul 47 din cartă.

- 79 Prin urmare, trebuie să se statueze că recursul Trasta Komerbanka în cauza C-669/17 P este atât admisibil, cât și întemeiat și să se anuleze ordonanța atacată în măsura în care Tribunalul a decis că nu este necesar să se pronunțe cu privire la acțiunea introdusă de Trasta Komerbanka.

Cu privire la acțiunea Trasta Komerbanka în fața Tribunalului

- 80 În conformitate cu articolul 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.
- 81 În speță, Curtea dispune de elementele necesare pentru a se pronunța în mod definitiv cu privire la admisibilitatea acțiunii Trasta Komerbanka.
- 82 Pentru motivele expuse la punctele 54-61 și 70-77 din prezenta hotărâre, este necesar să se respingă ca nefondată excepția de inadmisibilitate invocată de BCE, în măsura în care vizează acțiunea Trasta Komerbanka.
- 83 În schimb, Curtea consideră că nu este în măsură să se pronunțe ea însăși cu privire la fondul acțiunii introduse de Trasta Komerbanka. Este necesar, în consecință, să se trimită prezenta cauză Tribunalului în acest scop.

Cu privire la recursurile în cauzele C-663/17 P și C-665/17 P

Cu privire la admisibilitatea recursului în cauza C-663/17 P

- 84 Trasta Komerbanka și acționarii săi susțin că concluziile recursului introdus de BCE în cauza C-663/17 P nu urmăresc anularea, în întregime sau în parte, a deciziei Tribunalului astfel cum figurează în dispozitivul ordonanței atacate, după cum impune articolul 169 din Regulamentul de procedură al Curții, ci anularea anumitor puncte din motivele acestei ordonanțe. Potrivit Trasta Komerbanka și acționarilor săi, asemenea concluzii nu pot fi admise, așa cum nu pot fi admise nici cele prin care se urmărește ca Curtea să se pronunțe definitiv cu privire la fondul cauzei, din moment ce, până în prezent, Tribunalul nu s-a pronunțat decât cu privire la admisibilitatea acțiunii introduse în fața sa.
- 85 Această argumentație nu poate fi admisă.
- 86 Pe de o parte, primul capăt de cerere al recursului BCE urmărește în mod expres anularea punctului 2 din dispozitivul ordonanței atacate. Pe de altă parte, prin al doilea capăt de cerere al concluziilor din acest recurs, BCE solicită Curții, în esență și astfel cum îi permite articolul 170 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, admiterea concluziilor pe care le-a prezentat în primă instanță, care au ca obiect respingerea ca inadmisibilă a acțiunii introduse de acționarii Trasta Komerbanka.
- 87 Prin urmare, recursul introdus de BCE în cauza C-663/17 P este admisibil.

Cu privire la fondul recursurilor în cauzele C-663/17 P și C-665/17 P

- 88 În susținerea recursului formulat în cauza C-663/17 P, BCE invocă în esență trei motive. Primul motiv este întemeiat pe eroarea de drept pe care ar fi săvârșit-o Tribunalul atunci când a recunoscut existența unui interes de a exercita acțiunea al acționarilor Trasta Komerbanka împotriva deciziei în litigiu. Prin intermediul celui de al doilea motiv, BCE susține că Tribunalul a considerat în mod eronat că decizia în litigiu îi privea individual pe acești acționari, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE. Al treilea motiv privește eroarea de drept pe care Tribunalul ar fi săvârșit-o atunci când a apreciat că această decizie îi privea direct pe acționarii menționați, în sensul acestei dispoziții.
- 89 În susținerea recursului în cauza C-665/17 P, Comisia avansează două motive. Primul motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 263 TFUE, întrucât Tribunalul ar fi recunoscut în mod eronat existența unui interes de a exercita acțiunea al acționarilor Trasta Komerbanka. Al doilea motiv este întemeiat pe încălcarea articolului 263 al patrulea paragraf TFUE și cuprinde două aspecte, referitoare la eroarea de drept săvârșită de Tribunal atunci când a estimat că această decizie îi privea, pe de o parte, individual și, pe de altă parte, direct pe acționari.
- 90 Este necesar să se examineze mai întâi, împreună, al treilea motiv al recursului în cauza C-663/17 P și al doilea aspect al celui de al doilea motiv al recursului în cauza C-665/17 P.

– Argumentele părților

- 91 BCE și Comisia susțin că decizia în litigiu nu îi privește direct pe acționarii Trasta Komerbanka, întrucât aceasta nu aduce atingere substanței drepturilor lor. Numai Trasta Komerbanka, a cărei autorizație ca instituție de credit a fost retrasă, ar putea considera că această decizie o privește direct. Astfel, ea nu ar produce efecte juridice în mod direct decât în privința Trasta Komerbanka. Acționarii acesteia nu ar fi ei înșiși titulari ai unei autorizații bancare și, prin urmare, nu ar putea pretinde că au fost afectați personal de retragerea unei astfel de autorizații. Atunci când a decis, în ordonanța atacată, că acționarii Trasta Komerbanka erau vizați direct de decizia menționată, din cauza intensității efectelor acesteia asupra situației lor, Tribunalul ar fi aplicat în mod eronat propria sa jurisprudență.
- 92 BCE și Comisia susțin că trebuie să se distingă între interesul economic al societății și interesul acționarilor săi, aceștia neavând drepturi asupra activelor întreprinderii. Retragerea autorizației Trasta Komerbanka ar avea cu siguranță o incidență economică asupra acționarilor săi, dar nu ar afecta situația lor juridică. Pentru a se determina dacă decizia de retragere îi privește direct pe acești acționari, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, nu ar trebui să se țină seama de această incidență economică, oricare ar fi importanța ei. Un criteriu întemeiat pe evaluarea calitativă a efectelor unui act ar fi contrar modului de redactare și obiectivelor articolului 263 al patrulea paragraf TFUE.
- 93 În plus, decizia în litigiu nu ar fi produs niciun efect juridic asupra dreptului acționarilor Trasta Komerbanka de a percepe dividende.
- 94 Pe de altă parte, ar fi eronat să se afirme că retragerea autorizației bancare a Trasta Komerbanka o împiedică să își realizeze obiectivul social și să aibă o activitate economică. Această retragere nu s-ar opune exercitării unei activități economice diferite de către Trasta Komerbanka, dacă este cazul după modificarea statutelor sale.
- 95 BCE și Comisia susțin că decizia în litigiu nu a avut incidență nici asupra structurii Trasta Komerbanka, nici asupra administrației sale interne. Acestea ar fi fost probabil afectate de decizia prin care s-a dispus lichidarea Trasta Komerbanka, dar această decizie a fost adoptată în temeiul

dreptului leton, iar nu al dreptului Uniunii, care nu impune lichidarea unei instituții de credit a cărei autorizație a fost retrasă. Or, Tribunalul ar fi omis, în această privință, să opereze o distincție între decizia în litigiu și decizia prin care se dispune lichidarea Trasta Komercbanka.

- 96 Trasta Komercbanka și acționarii săi estimează, în ceea ce îi privește, că situația acționarilor menționați nu este comparabilă cu cea a acționarilor minoritari ai unei societăți comerciale. Acționarii Trasta Komercbanka ar fi deținători ai mării majorități a acțiunilor acestei societăți. Pe de altă parte, Tribunalul ar fi admis deja că un acționar majoritar poate contesta o decizie al cărei destinatar este societatea ale cărei acțiuni le deține doar în temeiul efectului economic produs de această decizie asupra acționarului respectiv.
- 97 Interpretarea potrivit căreia numai efectele juridice, iar nu și efectele economice ale unui act ar trebui să fie luate în considerare pentru a se determina dacă acest act privește direct și individual o persoană, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, nu ar avea nicio susținere în jurisprudență. Dimpotrivă, în materia ajutoarelor de stat, ca și în materia concentrărilor, instanțele Uniunii ar fi recunoscut calitatea procesuală activă a unor persoane, concurente ale destinatarului actului, numai în temeiul consecințelor economice ale acestui act asupra acestor persoane.
- 98 În plus, decizia în litigiu i-ar afecta pe acționarii Trasta Komercbanka în mod direct și individual, din moment ce i-ar priva de posibilitatea de a decide în legătură cu înființarea unei sucursale a Trasta Komercbanka într-un alt stat membru, în temeiul autorizației sale bancare letone. Ea i-ar priva de asemenea, în conformitate cu dreptul leton, de posibilitatea de a decide în legătură cu lichidarea voluntară a societății lor și de a desemna ei înșiși lichidatorul. În plus, acționarii Trasta Komercbanka ar fi identificați nominal în decizia în litigiu și ar fi fost acceptați ca interlocutori în cursul procedurii care a condus la aceasta, în același temei ca persoanele abilitate să reprezinte legal Trasta Komercbanka.
- 99 Trasta Komercbanka și acționarii săi adaugă că consecințele aplicării dreptului național trebuie să fie luate în considerare, în scopul aprecierii calității procesuale active a unui reclamant, conform articolului 263 TFUE. Ei subliniază în această privință că, în conformitate cu dreptul leton, lichidarea Trasta Komercbanka este o consecință automată a retragerii autorizației sale și că nici CPFC, nici instanța letonă care a dispus această lichidare nu dispuneau de o marjă de apreciere în materie.
- 100 În orice caz, cerința potrivit căreia acționarii unei societăți ar trebui să invoce un interes distinct în anularea unui act al cărui destinatar este societatea ale cărei acțiuni le dețin nu se aplică într-un caz precum cel din speță, în care acționarii societății vizate, deși deținători ai majorității acțiunilor, s-ar afla în imposibilitatea de a-și exercita drepturile pentru a constrânge societatea să formuleze o acțiune.
- 101 În sfârșit, Trasta Komercbanka și acționarii săi afirmă că calitatea procesuală activă a acționarilor Trasta Komercbanka este independentă de modul de soluționare a recursului în cauza C-669/17 P.

– Aprecierea Curții

- 102 Trebuie amintit că, conform articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, o persoană fizică sau juridică poate formula o acțiune împotriva unei decizii adresate unei alte persoane numai dacă decizia respectivă o privește direct și individual.
- 103 Reiese dintr-o jurisprudență constantă a Curții, amintită de asemenea de Tribunal la punctul 64 din ordonanța atacată, că condiția potrivit căreia decizia care face obiectul acțiunii trebuie să privească direct o persoană fizică sau juridică, astfel cum este prevăzută la articolul 263 al patrulea paragraf TFUE, impune întrunirea a două criterii cumulative, și anume ca măsura contestată, pe de o parte, să producă în mod direct efecte asupra situației juridice a particularului și, pe de altă parte, să nu lase nicio putere de apreciere destinatarilor care sunt însărcinați cu punerea sa în aplicare, această punere

în aplicare având un caracter pur automat și decurgând doar din reglementarea Uniunii, fără aplicarea altor norme intermediare (a se vedea printre altele Hotărârea din 22 martie 2007, Regione Siciliana/Comisia, C-15/06 P, EU:C:2007:183, punctul 31, Hotărârea din 13 octombrie 2011, Deutsche Post și Germania/Comisia, C-463/10 P și C-475/10 P, EU:C:2011:656, punctul 66, precum și Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Comisia, Comisia/Scuola Elementare Maria Montessori și Comisia/Ferracci, C-622/16 P-C-624/16 P, EU:C:2018:873, punctul 42).

- 104 În această privință, trebuie arătat că decizia în litigiu a retras autorizația Trasta Komerbanka ca instituție de credit și, în consecință, a produs în mod direct efecte asupra situației juridice a acestei societăți care, odată ce a fost adoptată decizia, nu mai era autorizată să își continue activitatea de instituție de credit. Această autorizație fusese eliberată pentru Trasta Komerbanka însăși, iar nu, cu titlu personal, pentru acționarii săi.
- 105 Tribunalul a considerat totuși, în temeiul motivelor care figurează la punctele 66-68 din ordonanța atacată, că decizia în litigiu privea de asemenea, în mod direct, acționarii Trasta Komerbanka.
- 106 În esență, astfel cum reiese din cuprinsul punctului 67 din această ordonanță, Tribunalul și-a întemeiat această apreciere pe „intensitatea” efectelor deciziei în litigiu, care ar afecta „în mod necesar consistența și întinderea” drepturilor acționarilor Trasta Komerbanka. Pe de o parte, dreptul acționarilor de a percepe dividende de la o societate „care nu mai este autorizată să își exercite activitatea” ar deveni „în mod necesar iluzoriu”. Pe de altă parte, în măsura în care decizia în litigiu ar avea ca efect „interzicerea realizării de către Trasta Komerbanka a obiectului său social”, exercitarea de către acționari a dreptului lor de vot sau a dreptului de a participa la gestionarea societății ar deveni „în esență formală”.
- 107 Aceste motive sunt afectate de erori de drept.
- 108 Pe de o parte, privilegiind un criteriu eronat, întemeiat pe „intensitatea” efectelor deciziei în litigiu, Tribunalul nu a procedat, așa cum era obligat, la determinarea caracterului eventual direct al efectelor acestei decizii asupra situației juridice a acționarilor Trasta Komerbanka.
- 109 Pe de altă parte, după cum arată în mod întemeiat BCE și Comisia, Tribunalul a luat în considerare în mod eronat efectele economice ale deciziei în litigiu asupra situației acționarilor Trasta Komerbanka, iar nu efectele juridice (a se vedea în acest sens Hotărârea din 28 februarie 2019, Consiliul/Growth Energy și Renewable Fuels Association, C-465/16 P, EU:C:2019:155, punctul 81 și jurisprudența citată).
- 110 Or, dreptul acționarilor de a percepe dividende și de a participa la gestionarea Trasta Komerbanka, ca societate constituită în conformitate cu drept leton, nu a fost afectat de decizia în litigiu.
- 111 Desigur, ca urmare a retragerii autorizației sale, Trasta Komerbanka nu mai este în măsură să își continue activitatea de instituție de credit și, în consecință, capacitatea sa de a distribui dividende acționarilor săi este echivocă. Totuși, efectul negativ al acestei retrageri are un caracter economic, fără ca dreptul acționarilor de a percepe dividende, la fel ca dreptul lor de a participa la gestionarea acestei societăți, modificând dacă este cazul obiectul său social, să fi fost afectat prin decizia în litigiu.
- 112 Considerațiile care precedă nu sunt repuse în discuție de argumentația Trasta Komerbanka și a acționarilor săi, rezumată la punctul 97 din prezenta hotărâre și întemeiată pe jurisprudența instanțelor Uniunii în materia ajutoarelor de stat, precum și în materia concentrărilor. Astfel, a recunoaște că anumiți concurenți ai destinatarilor unui act al Uniunii referitor la aceste domenii pot fi afectați direct de acest act nu este justificat de efectele pur economice ale actului în discuție asupra situației lor, ci de faptul că actul menționat afectează situația juridică a acestor concurenți, în special dreptul lor, care rezultă din dispozițiile Tratatului FUE, de a nu suferi o concurență denaturată (a se

vedea în acest sens Hotărârea din 6 noiembrie 2018, Scuola Elementare Maria Montessori/Comisia, Comisia/Scuola Elementare Maria Montessori și Comisia/Ferracci, C-622/16 P-C-624/16 P, EU:C:2018:873, punctul 43).

- 113 În ceea ce privește lichidarea Trasta Komerbanka ca urmare a adoptării deciziei în litigiu, este adevărat că o astfel de circumstanță a afectat în mod direct dreptul acționarilor Trasta Komerbanka de a participa la gestionarea acestei societăți, gestionare care a fost încredințată, prin decizia de dispunere a lichidării, unui lichidator.
- 114 Cu toate acestea, lichidarea Trasta Komerbanka nu constituie punerea în aplicare „pur automat[ă] și decurgând doar din reglementarea Uniunii” a deciziei în litigiu, în sensul jurisprudenței citate la punctul 103 din prezenta hotărâre. Astfel, reglementarea Uniunii nu prevede intrarea în lichidare a unei instituții de credit a cărei autorizație a fost retrasă. Decizia de lichidare a fost adoptată de o instanță letonă, în temeiul dreptului leton, și anume „altor norme intermediare”, în sensul aceleiași jurisprudențe.
- 115 În consecință, Tribunalul a considerat în mod eronat că decizia în litigiu privea direct, în sensul articolului 263 al patrulea paragraf TFUE, acționarii Trasta Komerbanka.
- 116 Ținând seama de ceea ce precedă, trebuie să se admită al treilea motiv de recurs în cauza C-663/17 P și al doilea aspect al celui de al doilea motiv de recurs în cauza C-665/17 P și, fără a fi nevoie să se examineze celelalte motive, să se anuleze ordonanța atacată în măsura în care respinge excepția de inadmisibilitate invocată de BCE în ceea ce privește acțiunea formulată de acționarii Trasta Komerbanka.

Cu privire la acțiunea acționarilor Trasta Komerbanka în fața Tribunalului

- 117 În conformitate cu articolul 61 primul paragraf din Statutul Curții de Justiție a Uniunii Europene, în cazul în care recursul este întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. În acest caz, Curtea poate să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul atunci când acesta este în stare de judecată.
- 118 În speță, Curtea dispune de elementele necesare pentru a se pronunța în mod definitiv cu privire la admisibilitatea acțiunii introduse de acționarii Trasta Komerbanka.
- 119 Pentru motivele expuse la punctele 108-114 din prezenta hotărâre, trebuie să se considere că decizia în litigiu nu privește direct acționarii Trasta Komerbanka. Pe cale de consecință, trebuie să se admită excepția de inadmisibilitate a BCE în măsura în care vizează acțiunea acestor acționari și, prin urmare, să se respingă această acțiune ca inadmisibilă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 120 Potrivit articolului 184 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Curții, atunci când recursul nu este fondat sau atunci când recursul este fondat, iar Curtea soluționează ea însăși în mod definitiv litigiul, aceasta se pronunță asupra cheltuielilor de judecată.
- 121 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, aplicabil procedurii de recurs în temeiul articolului 184 alineatul (1) din acest regulament, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată.
- 122 Întrucât BCE și Comisia au solicitat obligarea Trasta Komerbanka și a acționarilor săi la plata cheltuielilor de judecată, iar aceștia au căzut în pretenții în cauzele C-663/17 P și C-665/17 P, trebuie să fie obligați să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de BCE și de

Comisie în cadrul acestor recursuri. Pe de altă parte, întrucât acționarii Trasta Komerbanka au căzut în pretenții în acțiunea în fața Tribunalului, trebuie, în conformitate cu concluziile BCE, să fie obligați să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de BCE în cadrul procedurii în primă instanță aferente acțiunii menționate, astfel cum a fost formulată de acești acționari.

¹²³ În plus, potrivit articolului 140 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții, instituțiile Uniunii care intervin în litigiu suportă propriile cheltuieli de judecată.

¹²⁴ Comisia, intervenientă în cauza C-663/17 P, suportă propriile cheltuieli de judecată efectuate în această cauză.

¹²⁵ În sfârșit, se impune ca cererea privind cheltuielile de judecată să se soluționeze odată cu fondul în cauza C-669/17 P, cauza fiind trimisă spre rejudecare la Tribunal.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) **Respinge ca inadmisibil recursul în cauza C-669/17 P, astfel cum a fost formulat de domnii Ivan Fursin și Igors Buimisters, precum și de C & R Invest SIA, de Figon Co. Ltd, de GCK Holding Netherlands BV și de Rikam Holding SA.**
- 2) **Anulează Ordonanța Tribunalului Uniunii Europene din 12 septembrie 2017, Fursin și alții/BCE (T-247/16, nepublicată, EU:T:2017:623).**
- 3) **Respinge excepția de inadmisibilitate a Băncii Centrale Europene, în măsura în care privește acțiunea introdusă de Trasta Komerbanka AS având ca obiect anularea deciziei ECB/SSM/2016 - 529900WIP0INFDAWTJ81/1 WOANCA-2016-0005 a Băncii Centrale Europene din 3 martie 2016 privind retragerea autorizației acordate Trasta Komerbanka.**
- 4) **Respinge acțiunea introdusă de domnii Ivan Fursin și Igors Buimisters, precum și de C & R Invest SIA, de Figon Co. Ltd, de GCK Holding Netherlands BV și de Rikam Holding SA având ca obiect anularea deciziei Băncii Centrale Europene din 3 martie 2016.**
- 5) **Trimite cauza spre rejudecare la Tribunalul Uniunii Europene pentru a se pronunța asupra acțiunii introduse de Trasta Komerbanka AS având ca obiect anularea deciziei Băncii Centrale Europene din 3 martie 2016.**
- 6) **Obligă Trasta Komerbanka AS, pe domnii Ivan Fursin și Igors Buimisters, C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV, precum și Rikam Holding SA să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Banca Centrală Europeană și de Comisia Europeană în cadrul recursurilor în cauzele C-663/17 P și, respectiv, C-665/17 P.**
- 7) **Comisia Europeană suportă propriile cheltuieli de judecată în cauza C-663/17 P.**
- 8) **Îi obligă pe domnii Ivan Fursin și Igors Buimisters, precum și C & R Invest SIA, Figon Co. Ltd, GCK Holding Netherlands BV și Rikam Holding SA să suporte, pe lângă propriile cheltuieli de judecată, pe cele efectuate de Banca Centrală Europeană în cadrul procedurii în primă instanță aferente acțiunii formulate de acești acționari.**
- 9) **Cererea privind cheltuielile de judecată în cauza C-669/17 P se soluționează odată cu fondul.**

Semnături